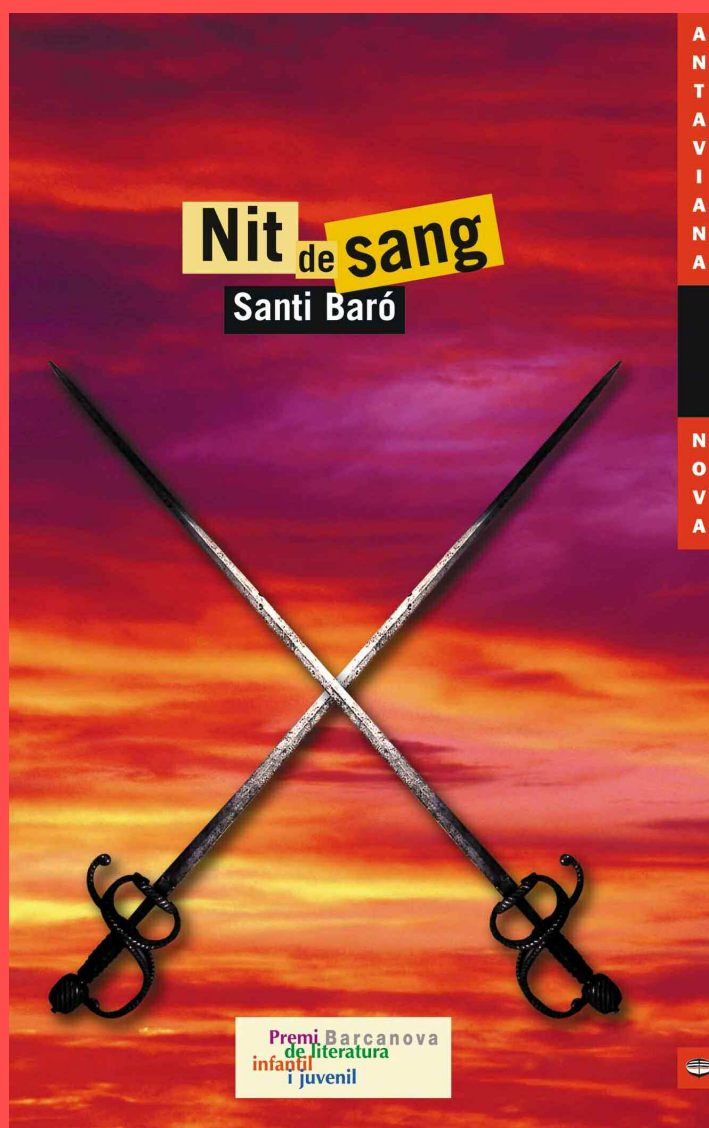

**EINES PER TREBALLAR LA LECTURA
A LES AULES**

Pere Danés Carbonell
Montserrat Morera

ÍNDEX

L'obra i el seu entorn	Pàg.
Fitxa tècnica	3
Introducció	4
L'autor	4
L'argument	5
Gènere, estil i context literari	9
Tema i subtemes	10
Informació complementària sobre l'autor	10
Propostes de comprensió lectora	
Abans de la lectura	11
Durant la lectura	15
Després de la lectura	18
Avaluació de la lectura	22
L'opinió del lector	23
Interdisciplinarietat	
Exemples de possibles relacions	24
Literatura comparada	
Activitats	27
Diversitat	
Reforç	28
Ampliació	29
Propostes lúdiques	
Fem un auca	30
Solucionari	31

NIT DE SANG

Títol: *Nit de sang*

Autor: Santi Baró

Editorial: Barcanova

Any d'edició: 2006

Pàgines: 238

Col·lecció: Antaviana Nova

Introducció

Recreació d'un episodi fonamental en la història de Catalunya, el Corpus de Sang, o si ho preferiu, l'inici de la Guerra dels Segadors del 1640. Pertany doncs al gènere de novel·la juvenil històrica. Narrat en tercera persona, presenta una acció trepidant en la qual el jove protagonista, Pau Català, tindrà un paper destacadíssim en el desenvolupament dels esdeveniments. A més, una sèrie de fenòmens paranormals al voltant d'un misteriós medalló fa que la novel·la pugui ser ben acceptada pel públic a qui s'adreça. El clima de l'obra és èpic.

L'autor

Santi Baró i Raurell, l'autor de *Nit de sang*, va néixer a Olesa de Montserrat l'any 1965. Joier de professió, es dedica a diverses activitats relacionades amb la natura per fer bullir l'olla, com diu ell mateix. Entre 1995 i 1997 va guanyar diversos premis i publicà quatre novel·les. Després de set anys sense escriure s'ha abocat de nou a la creació literària i ha publicat *El noi que tenia mil anys*, el 2004, i *Nit de sang*, el 2006, novel·la que ha obtingut el Premi Barcanova de Literatura Infantil i Juvenil. Actualment, dedica la major part del seu temps a escriure i assegura que ja no ho deixarà mai més.

L'argument

L'acció és molt complexa i per això el resum resulta forçosament extens per deixar ben paleses les diverses línies argumentals.

L'obra s'inicia poc abans del 1640. L'exèrcit de Castella, en què regna Felip IV i governa Olivares, entra al Principat amb l'excusa de recuperar el castell de Salses, que actualment pertany a la regió de Llenguadoc-Rosselló. Els abusos de les tropes, a les quals per decret s'ha d'allotjar, no tenen aturador i així ho podem constatar en l'assassinat de tota la família i la destrucció del mas del jove protagonista de dinou anys, en Pau Català. Decidit a revenjar-se, en Pau marxa a Barcelona amb la intenció de rebre classes d'esgrima del reconegut espadatxí *Monsieur* Espí, personatge que havia servit a les ordres del cardenal Richelieu.

A cal Sigaló, dispesa on s'allotja la primera nit, només ell veu un misteriós gegant que duu un brillant medalló penjat al coll. Un cop a la cambra troba damunt del llit el lluent medalló subjectat per una cinta blava, se'l penja del coll i s'adorm. Es desperta quan dos homes armats amb dagues se li llencen al damunt i aleshores ell els mata a trets. Contacta amb *Monsieur* Espí i entra al seu servei com a criat. Al palauet del francès coneix la *madame*, la jove esposa de l'espadatxí, de qui cau enamorat al primer cop d'ull.

A cal Sigaló, la mestressa —la Josefina— li presenta el Dr. Francesc de Segarra, polític significat de la Paeria de Lleida, que recull testimonis dels abusos de les tropes reials al Principat. Aquest li demana si voldria fer d'espia de la Generalitat per saber de quin peu calça el seu amo. També reconeix el medalló d'en Pau —en sap les propietats màgiques— i el cita per a més endavant al carrer dels Escudellers, 6.

Quan acut a la cita, retroba el gegantí personatge del medalló, que diu anomenar-se Fèlix i ser un bruixot, i Francesc de Segarra. Tots dos li expliquen la llegenda del medalló, lligada a l'heroi Otger Cataló —els homes de Cataló seran els catalans— i a la lluita d'aquest contra els àrabs invasors.

El medalló, que amb el pas del temps s'havia perdut, reapareix a Montserrat i en Fèlix i en Francesc de Segarra se n'apoderen amb l'esperança de lliurar-lo a l'hereu legítim d'Otger Cataló, que resultarà ser —les imatges canviants del medalló així ho confirmen— en Pau Català.

Un dia un burgès cornut s'amaga dins una armadura a la casa del francès i en Pau el descobreix, i així salva la vida del seu amo. En agraïment, *Monsieur* Espí, personatge amb un passat dubtós, comença a fer-li classes d'esgrima. Un dia, com que Segarra no acut al lloc de trobada, en Pau es dirigeix al carrer dels Escudellers, però l'edifici ja no hi és, destruït per un incendi. Un vianant li explica que quan ell era petit hi van cremar a dins un bruixot. Encara bocabadat per la notícia, observa el medalló i s'adona que en Fèlix, el bruixot, i Otger Cataló són la mateixa persona.

Poc després descobreix un passadís secret amb espells que donen a diverses cambres del palauet de *Monsieur* Espí. Cada cop se sent més atret per la *madame*, que li demana el medalló, però ell s'hi nega. La sobtada visita del virrei, Dalmau de Queralt, comte de Santa Coloma, representant de Felip IV, interromp una classe d'esgrima.

A cal Sigaló s'entrevisten en Pau i Segarra i aquest li explica que el virrei vol que Catalunya se sotmeti a l'absolutisme de Castella, per així enderrocar les institucions del Principat. L'excusa per aconseguir-ho són els aldarulls populars deguts als abusos dels terços reials. La conclusió de Segarra és clara: *Monsieur* Espí és un col·laborador del virrei traïdor, i per tant caldrà estar molt a l'aguait. En Pau és assaltat al carrer per quatre espadatxins i la intervenció del misteriós ocupant d'un carruatge és decisiva perquè se'n pugui sortir.

Una nova visita del virrei és espiada per en Pau des del passadís secret: el traïdor vol fer un cop d'estat, assaltar la Generalitat, engarjolar en Claris, el conseller en cap, i lliurar Catalunya al comte duc d'Olivares. En Pau escriu una nota en què ho explicat tot a en Segarra, però —i això ho veu reflectit al medalló màgic— un individu que el seguia recupera l'escrit. Torna a la casa del francès i allí tothom compadeix la *madame* perquè l'amo l'obliga a satisfer la luxúria del virrei.

En Pau se sap descobert i pensa que no el maten perquè l'estan utilitzant. La Josefina de cal Sigaló l'informa que en Segarra ha anat a França per parlar amb el cardenal Richelieu i aconseguir una aliança contra el monarca castellà. Aleshores se'n va a Escudellers, 6, on troba en Fèlix o millor, Otger Cataló, que li explica que en Segarra és presoner d'uns homes del rei disfressats que el tenen retingut en una masia de Collserola. La intervenció sobrenatural d'Otger Cataló permet que alliberin en Segarra i aquest li dona, a en Pau, el seu anell, que farà de salconduit perquè pugui entrevistar-se amb en Claris.

A casa del francès, en Pau i la *madame* es declaren el seu amor i com a penyora aquesta li demana el medalló, i ell l'hi dona. L'entrevista ha estat observada amb satisfacció des d'un dels espells pel pervers marit. Aconseguit l'objectiu, fer-se amb el medalló, *Monsieur* Espí vol acabar amb ell, però en Pau pot fugir i, després d'intentar infructuosament entrevistar-se amb en Claris, es refugia a cal Sigaló. Allí la Josefina, que era la traïdora, fent veure que l'amaga, el tanca amb pany i forrellat i el lliura a uns sicaris. En Pau protagonitza una fuga espectacular.

Durant unes setmanes viu com un captaire, però un dia s'assabenta que els homes del virrei han assaltat el Palau de la Generalitat i han empresonat en Tamarit i altres diputats per haver recuperat amb tropes catalanes el castell de Salses sense el permís reial. Al carrer la gent està revoltada i ell decideix tornar a casa del francès amb la intenció de recuperar el medalló màgic. Viu d'amagat al rebost i una nit, arraulit sota el llit de la francesa, escolta una conversa del matrimoni. Espí ha d'anar a Santa Coloma a reprimir els aldarulls dels camperols i ordena a la seva dona que sigui complaent amb el virrei en la seva absència.

Som al mes de maig del 1640. Espí capitaneja un escamot del virrei i amb la col·laboració de les tropes felipistes saquegen i cremen Riudarenes, però les tropes catalanes els fan fugir a Santa Coloma.

En Pau és descobert per la Dolors, una de les serventes que l'ajudarà. Finalment es revela el perquè de l'actuació de la *madame*. Nou intent d'assassinat d'en Pau, que aquest cop el salva per segona vegada la francesa.

L'acció se situa al 7 de juny del 1640 —el Corpus de Sang—, els segadors ocupen Barcelona, el bisbe intenta que la multitud es calmi però no ho aconsegueix. En Pau capitaneja la revolta i alliberen en Tamarit i els altres diputats. Després els acompanya al Palau de la Generalitat, mentre els revoltats surten en defensa del territori a lluitar contra els terços reials. En Pau torna a la casa del francès i espia l'entrevista d'aquest amb el virrei: els terços han estat vençuts pels segadors, que tornen a Barcelona. Un exèrcit de quaranta mil homes de Felip IV ja es dirigeix cap a Catalunya. Francesc de Segarra té a punt una aliança entre França i Catalunya contra Castella. *Monsieur* Espí té encomanades dues missions del virrei. La primera és que aquest ha parat un parany a Pau Claris fent veure que el rei Felip IV ha cedit a les pretensions catalanes i el virrei l'ha citat al seu palau per parlar-hi en privat. Mentre hi vagi de camí, però, Espí i els seus homes l'han d'assassinar. La segona consisteix a entrevistar-se amb el cardenal Richelieu per dissuadir-lo de l'aliança amb Catalunya.

En Pau va corrent al carrer dels Banyes Nous a socórrer en Claris. Ho aconsegueix i té un enfrontament molt perillós amb Espí. Quan aquest fuig, un carruatge li barra el pas, és la *madame*, que li tira el medalló, a en Pau, però Espí l'intercepta a l'aire i en Pau el fereix mortalment.

Els segadors han matat un criat que duia les robes del virrei, el medalló, però, indica a en Pau que Dalmau de Queralt s'ha refugiat a Monjuïc. L'encalça i el mata.

Torna al carrer dels Escudellers i una munió de cavallers i el seu pare celebren el seu triomf alçant les gerres. Després, màgicament torna a l'actualitat del 1640 i a l'habitatge de Francesc de Segarra. La novel·la acaba amb una proclama final de nacionalisme des de Montserrat: el protagonista continuarà la lluita per alliberar la seva pàtria de l'opressor.

Gènere, estil
i context literari

Podem dir que el subgènere de novel·la històrica al qual pertany l'obra és el de «capa i espasa», enfocada cap a un públic juvenil.

Encara que el narrador sigui omniscient, de tant en tant pren partit amb comentaris adreçats als sentiments o als pensaments del lector. A vegades, aquests incisos tenen un to didàctic, d'altres, graciós. Això sí, sempre pretenen buscar la complicitat del lector.

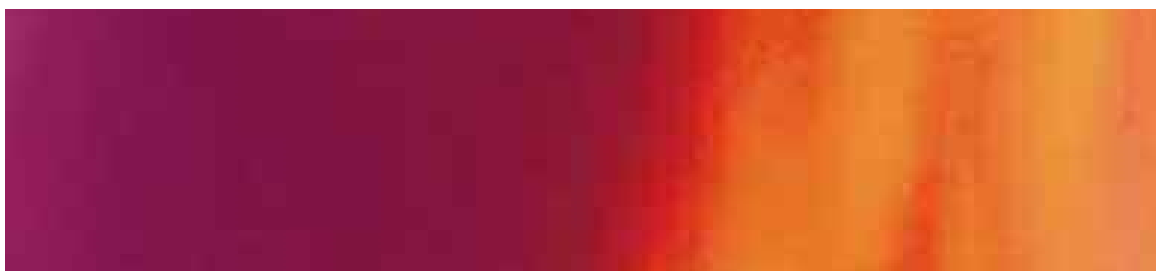
L'obra té un vessant fantàstic que fa que tingui trets de novel·la de terror amb fantasmes, talismà i casa encantada inclosos. Aquest aspecte està lligat a la llegenda d'Otger Cataló.

Tot això es reflecteix en l'estil, que està empeltat de romanticisme: tipus d'heroi, sentiments d'amor i d'odi, de lleialtat i de venjança junt amb l'afirmació de la pertinença a una terra, a una pàtria ultratjada que cal alliberar.

També cal ressaltar les batalles, les lluites i els enfrontaments personals amb els punys, armes blanques o de foc: n'hi ha per a tots els gustos, com correspon al gènere.

Els personatges estan caracteritzats amb pocs trets, però eficaços, i, en ocasions, els seus noms són simbòlics. Per exemple, l'estimada Angelina, que «ja tenia pitrera de dona i llavis capaços de besar», o el venedor ambulat Caraven, que «escurava el plat de farinetes com un porc».

El context literari és el de la novel·la històrica romàntica de to èpic. Per això, és de gran importància distingir entre els fets històrics reals, la llegenda d'Otger Cataló i la part de ficció, producte de la imaginació de l'autor.

Tema i subtemes

El tema de la novel·la apareix explícitament al títol: *Nit de sang* —títol que comparteix amb el poema de mossèn Cinto— fa referència al Corpus de Sang del 1640, que comporta l'intent d'annexió del territori català per part del rei de Castella, Felip IV. Així doncs, el tema és la justificació de la revolta popular dels segadors per conservar l'auto-govern i les institucions catalanes.

De subtemes, en trobem una munió, així, per exemple:

- ✎ El contrast entre l'amor d'un Pau encara adolescent cap a l'Angelina i el més passional envers la *madame*.
- ✎ La màgia com a *deus ex machina*, que ho soluciona tot.
- ✎ L'oposició camp/ciutat que es resol a favor del primer, tant pel que fa a l'origen del protagonista com a la revolta dels segadors que prenen la ciutat de Barcelona i avorten la traïció del virrei al servei de Castella.

Informació complementària

Premis obtinguts per l'autor:

- ✎ Premi Vila d'Ascó, 1996
- ✎ Premi Vila d'Ascó, 1997
- ✎ Premi Sant Just, 1997
- ✎ Premi Barcanova de Novel·la Infantil i Juvenil, 2006

Obres publicades:

- ✎ *Des de les seves estones lluïdes*
- ✎ *No vaig tenir temps de plorar*
- ✎ *Joc de dames*
- ✎ *Temporada de caça*
- ✎ *El noi que tenia mil anys*
- ✎ *Nit de sang*

A partir del pròxim curs escolar dirigirà una activitat-taller anomenada «Fem un conte a l'escola», en el qual es procedirà a l'elaboració d'un conte entre l'alumnat. Si voleu saber més informació sobre l'autor podeu consultar-ne el web: <http://www.santibaro.cat/>

Abans de la lectura

Què et suggereix el títol *Nit de sang*?

Després de llegir la contraportada, a quina nit penses que es refereix?

Com a introducció a la primera part, hi ha un fragment d'un poema. Per què creus que el títol coincideix amb el de la novel·la?

Busca el text complet d'aquest poema, per exemple a:
http://www.intratext.com/IXT/CAT0030/___P2.HTM

Qui n'és l'autor?

Aquesta és una de les versions antigues de l'himne nacional de Catalunya:

Catalunya, comtat gran
qui t'ha vist tan rica i plena!
Ara el rei Nostre Senyor
declarada ens té la guerra

Segueu arran!
Segueu arran!
que la palla va cara!
Segueu arran!

El comte duc d'Olivars
temps ha que li burxa l'orella
— Ara és hora, nostre rei,
ara és hora que fem guerra.

Contra tots els catalans,
ja ho veieu quina n'han feta
cremaren viles i llocs
fins al lloc de Riu d'Arenes;

Ja n'han cremada una església,
que Santa Coloma es deia;
cremant calbes i casulles,
cremant calzes i patenes,

Del pa que no n'era blanc
deien que era massa negre;
i en donaven als cavalls
tot per desolar la terra.

Del vi que no era poc,
deien que era massa agre
i en regaven els carrers
Tot per desolar la terra.

Al davant dels seus parents
deshonraven les donzelles.
i mataven els seus pares
si de mal donaven queixa.

Del vi que no era poc,
deien que era massa agre
i en regaven els carrers
Tot per desolar la terra.

Al davant dels seus parents
deshonraven les donzelles.
i mataven els seus pares
si de mal donaven queixa.

Ja en daren part al virrei,
del mal que aquells soldats feien
— Llicència els he donat jo,
molta més se'n poden prendre.

En sentir-ne tot això,
Se n'ha esvalotat la terra
En sentir-se tot això,
Se n'ha esvalotat la terra.

Ja entraren a Barcelona
cent persones forasteres;
amb el nom de segadors,
perquè n'eren temps de sega.

De tres guardes que n'hi ha,
ja n'han mort a la primera;
anaren a la presó
a dar llibertat als presos.

Hagueren els diputats
i els jutges de l'Audiència.
I mataren al virrei
al fugir-ne la galera.

El bisbe els va beneir
amb la mà dreta i l'esquerra.
On és vostre capità?
Quina és la vostra bandera?

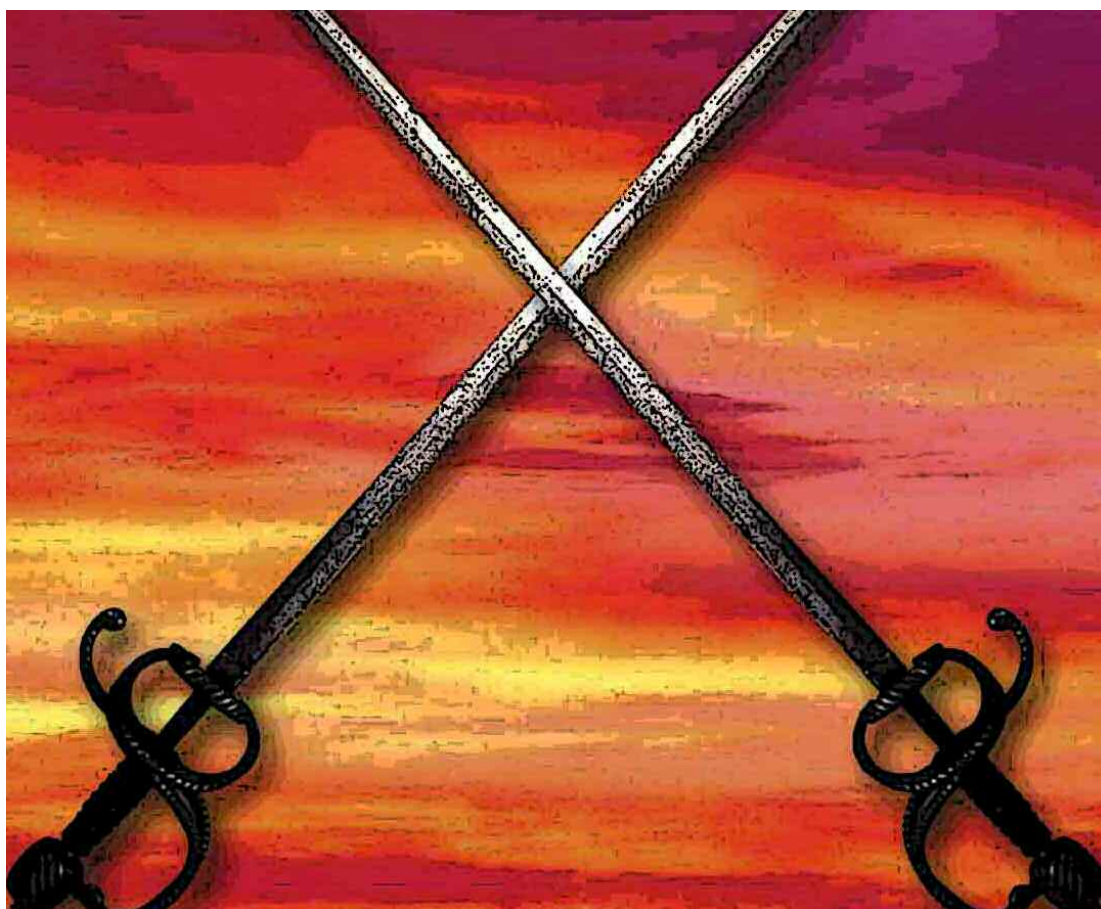
Ja van treure el bon Jesús
tot cobert amb un vel negre.
Ja van treure el bon Jesús
tot cobert amb un vel negre.

— Aquí és nostre capità,
aquesta és nostra bandera.
A les armes, catalans,
que el rei ens declara guerra!

Segueu arran!
Segueu arran!
que la palla va cara!
Segueu arran!

■ Fulleja el llibre i subratlla els fragments d'aquest himne que apareixen a la novel·la.

■ Creus que el poema de Verdaguer i l'himne nacional de Catalunya en la seva versió antiga poden haver influït en l'autor?

Estem davant d'una novel·la històrica en què es barregen fets reals i ficticis, personatges que han existit, personatges legendaris i de ficció. Et proposem fer una llista dels personatges que van apareixent a l'obra i que els classifiquis en històrics o ficticis. Et recomanem que mentre llegeixis marquis amb un llapis els noms dels personatges i quan facis una pausa de la lectura els passis a les llistes següents; si en tens dubtes caldrà que investiguis. Et recomanem que consultis la *Gran Enciclopèdia Catalana*.

[illegible]

Tota novel·la històrica té voluntat d'acostar-se a la realitat, per això molts dels llocs on s'esdevé l'acció són localitzables. Com has fet amb els personatges, marca els noms dels llocs que apareixen a la novel·la i després situa els que siguin reals en un mapa de Catalunya. Per facilitar-te la feina, te'ls donem a continuació:

Riu Ter, Vic, Collserola, Montserrat, Granollers, Vilafranca, Mataró, Girona, Blanes, Santa Coloma de Farners i Riudarenes.

L'autor s'ha documentat per reflectir la trama urbana de la Barcelona del segle XVII. Com has fet amb els pobles, localitza en un plànol els carrers següents de Barcelona que encara existeixen avui i que apareixen a la novel·la:

Portal de l'Àngel, la Rambla, plaça de Sant Jaume, carrer del Call, carrer de Moncada, carrer dels Escudellers, carrer dels Banyes Nous, carrer Ample.

Després de la lectura

Aquesta novel·la té molta acció. Seguidament trobaràs un seguit de fets que has de situar segons l'ordre en el qual apareixen a l'obra.

Posem ordre als fets

Núm. d'ordre	Esdeveniment
	L'Angelina i en Pau s'amaguen al bosc.
1	L'agutzil llegeix en veu alta l'ordre del virrei d'allotjar les tropes de Felip IV.
	En Pau Català troba un medalló.
	En Pau entra al servei de <i>Monsieur</i> Espí.
	En Pau passa uns mesos fent de captaire.
	En Pau allibera Francesc de Segarra, capturat per les tropes del virrei, amb l'ajut de la màgia.
	Els soldats arriben al poble, maten la família d'en Pau i cremen la masia.
	En Pau marxa a Barcelona amb Joan Caraven.
	En Pau salva la vida de <i>Monsieur</i> Espí, el qual comença a ensenyar-li l'art de l'espasa.
	En Pau Català informa Francesc de Segarra que <i>Monsieur</i> Espí està al servei del virrei.
	Un espia agafa la carta en la qual en Pau avisava Francesc de Segarra dels plans del virrei.
	La <i>madame</i> sedueix en Pau i fa que li regali el medalló.
	En Pau Català es baralla amb <i>Monsieur</i> Espí i fuig.
	Alguns diputats de les Corts Catalanes són empresonats per ordre del virrei.
	En Pau Català s'amaga a casa de <i>Monsieur</i> Espí protegit per la Dolors.
	Intent d'atemptat contra el president de la Generalitat: Pau Claris.
	En Pau Català mata el virrei.
	Atacs de les tropes reials a Riudarenes i Santa Coloma.
	Els diputats són alliberats.
	En Pau recupera el medalló.

En aquesta novel·la hi ha molts personatges. Comprova si ets capaç d'identificar-los amb la descripció que en fa el llibre. Adjudica un nom dels següents a cada fragment descriptiu o explicatiu de cada personatge:

Francesc de Segarra, Pau Català, Josefina, Otger Cataló, Angelina, Joan Caraven, *madame*, Dalmau de Queralt, comte de Santa Coloma i virrei, Pau Claris, *Monsieur* Espí.

«... l'espasa del francès era més que temuda, i qui més qui menys reconeixia aquella ombra fosca que en posició estàtica d'atac semblava un manat de nervis a punt d'esclatar.» (Pàg. 13)

«... és representant de la Paeria de Lleida. Polític i jurista. Li he explicat tot el que em vas contar que havia succeït als teus i desitjava conèixer-te en persona.» (Pàg. 102)

«... era, a més de xerraire, trobador i venedor de curiositats del món, un dels pocs vincles d'unió entre la gent de camp i allò que passava, o que es deia que havia de passar, a ciutat.» (Pàg. 11)

«... l'hereu, un jove fornit pel treball del camp i la bona predisposició genètica que parlava d'una nissaga d'homes durs entre els Català...» (Pàg. 11)

«... ja tenia pitrera de dona i llavis capaços de besar...» (Pàg. 15)

«... feia anys que era vídua, al seu marit se l'havia endut la pesta, i des d'aleshores era ella qui portava la fonda.» (Pàg. 84)

«Es tracta d'un guerrer medieval (...). Ell va conduir i esperonar els homes de la terra en la reconquesta de Catalunya contra els sarraïns.» (Pàg. 108)

«Aquella dama amb les faldilles inflades per l'ús del mirinyac, i envoltada de blondes —a les faldilles— i randes ondulades al voltant del coll, semblava més una imatge fantàstica del seu medalló que no pas una realitat.» (Pàg. 96)

«... és un traïdor que vol que mani més Madrid que no pas Barcelona.» (Pàg. 21)

«En aquests moments, un emissari li ha fet arribar una nota on li prego una urgent i secreta visita al meu palau quan surti de missa (...) una reunió a la qual el president no arribarà mai...» (Pàg. 228)

Quant temps passa des que en Pau marxa del poble i el Corpus de Sang?

Com ho sabem? Entre quines dates se situa l'acció?

Què es proposa l'autor en narrar paral·lelament el que passa a la masia dels Català i, al mateix temps, al bosc on s'amaguen en Pau i l'Angelina?

Respon a les preguntes següents sobre el contingut del llibre:

En què consisteix l'usatge *Princeps namque*?

Per què s'amaguen al bosc l'Angelina i en Pau?

Per què en Pau Català se'n va a Barcelona?

Qui el porta a Barcelona?

Quin objecte troba damunt del llit de la fonda, la primera nit de ser a Barcelona? Com és?

Per què *Monsieur* Espí l'acull a casa i li ensenya l'art de l'espasa?

Què descobreix en Pau Català la segona vegada que va al carrer dels Escudellers, 6?

Com s'ho fa el protagonista per entrar sempre que vol a l'amagatall per on es pot espiar les altres habitacions de la casa?

Per què *Monsieur* Espí és un aliat del virrei?

Com recupera en Pau el medalló i què fa després?

■ Dóna dues raons per les quals creus que pot ser interessant el gènere de novel·la històrica.

■ T'agrada aquest tipus de novel·la? Per què?

■ Creus que la novel·la històrica ha de ser objectiva o que ha d'introduir l'opinió de l'autor?

■ En algunes ocasions el narrador es dirigeix al lector, hi introdueix comentaris o dóna la seva opinió. Per exemple a la pàgina 20:

«... perquè, entre altres coses, els francesos també lluitaven en nom del Senyor, i si en nom del Senyor tothom es barallava, aquest tal Senyor havia de ser tot un as a embolicar la troca, i com que, de moment, qui l'embolica sóc jo, tornem a la taula dels Català que se n'hi amania una de bona.»

■ Busca a les pàgines següents fragments on aparegui el narrador adreçant-se al lector, fent comentaris o expressant opinions.

■ Per què creus que l'autor utilitza aquest recurs?

■ Creus que és adequat? T'agrada? Per què?

Ciències socials

Localitza el castell de Salses. Explica on està situat.

Busca informació sobre la història d'aquest castell, per exemple a: <http://www.motorclubgirona.com/castells/monuments/salses.htm>

Sintetitza i explica la llegenda d'Otger Cataló.

Nota per al professorat

Ja hem parlat de la relació de l'obra amb la història i amb la geografia, però ens en falten alguns punts importants. Aquestes tasques es poden fer en equip i un portaveu pot explicar la informació obtinguda als companys.

Quina extensió i quants habitants tenia Barcelona a la primera meitat del segle XVII?

Anotacions

Visual i plàstica

Les relacions de l'obra amb visual i plàstica ja apareixen evidents en altres exercicis: el dibuix del medalló i la realització de l'auca.

Hi podríem afegir la realització d'un còmic, i agafar com a model els còmics històrics d'Oriol Garcia Quera. Pot ser especialment interessant el titulat *Corpus 1640. La revolta dels segadors* (Editorial Casals, 2004).

Anotacions

Com ja hem vist, cadascuna de les tres parts en les quals es troba dividida la novel·la presenta un preàmbul i un final amb fragments del poema «Nit de sanch» de Jacint Verdaguer. A la tercera, però, la darrera estrofa del poema de Verdaguer apareix intercalada en l'últim capítol, just després de la mort del virrei, moment culminant de la revolta. També trobem en el text fragments d'una versió antiga de l'himne nacional de Catalunya.

Per què creus que aquests textos són a la novel·la? Trobes adequat que hi apareguin? Per què?

Coneixes l'obra *Els tres mosqueters*, de l'autor romàntic Alexandre Dumas? Què en saps? Creus que Santi Baró s'hi pot haver inspirat? Per què?

Pots relacionar alguna altra novel·la o pel·lícula que coneguis amb *Nit de sang*?

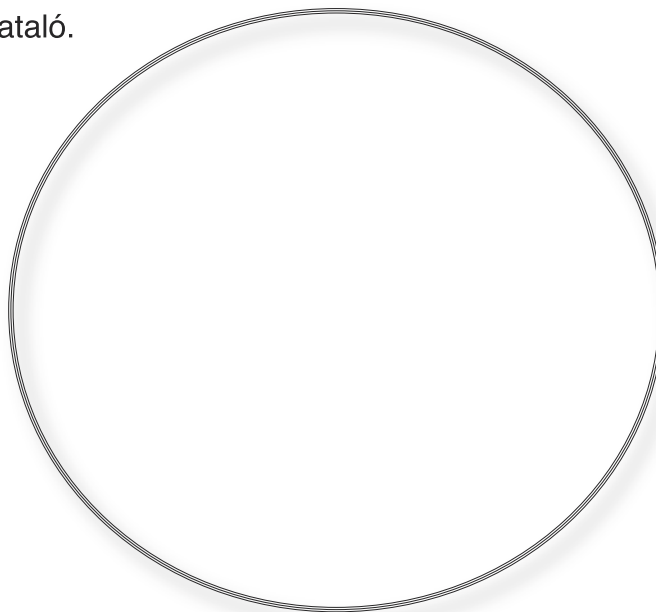
Quines altres novel·les històriques coneixes que no hagi citat abans?

Abans de la lectura

■ Quina relació té el títol amb la portada?

Durant la lectura

■ Dibuixa el medalló d'Otger Cataló.

Després de la lectura: la màgia

■ Hi ha una part de l'argument que conté elements màgics que converteixen el protagonista en un heroi de llegenda.

■ Quins són els elements màgics més importants?

■ D'on treu la força el medalló?

■ Quins poders té el medalló?

Abans de la lectura

- A quin segle es va escriure el poema *Nit de sang* i a quin moviment literari pertany?

Durant la lectura

- Creus que alguns noms ficticis poden ser simbòlics? Quins? Per què?

Després de la lectura: la història

- El nucli de l'acció és el fet històric del Corpus de Sang del 1640. Localitza, a la versió antiga de l'Himne Nacional de Catalunya, els fets que també apareixen a la novel·la i explica'ls.*

* **Exemple:** «*Ara el rei Nostre Senyor / Declarada ens té la guerra*»

Es refereix a Felip IV, que vol sotmetre Catalunya amb l'excusa de la guerra contra França.

Fem un auca

És recomanable que es presenti aquesta proposta com un projecte, just després d'introduir l'obra. Es tracta de fer una auca amb unes vint-i-cinc vinyetes i rodolins que expliquin la història. Poden fer-se grups d'alumnes que s'encarreguin d'un nombre determinat de vinyetes.

L'exercici plantejat després de la lectura, que consisteix a ordenar els fets de l'argument, pot ser utilitzat de pauta.

Com a exemple es pot donar algun rodolí i les il·lustracions es poden dibuixar de manera realista, esquemàtica o utilitzant fotografies de diversa procedència.

Exemples de rodolins:

*Els soldats ja són al mas
i els joves no treuen el nas.*

*En Pau al bosc s'ha amagat,
tots els seus li han matat.*

Exemple d'auca a: www.rodolins.cat/pages/simbols/otger.html
Aquí també trobareu reflectida la llegenda d'Otger Cataló.

Propostes de comprensió lectora

Abans de la lectura

Proposta 1, pàg. 11

- ☒ Resposta lliure.
- ☒ S'ha d'identificar amb els fets del Corpus de Sang.
- ☒ Perquè l'autor s'ha inspirat en aquest poema.
- ☒ Jacint Verdaguer.
- ☒ La primera versió de l'himne nacional de Catalunya està basada en una cançó popular que narrava els fets de la revolta dels segadors el dia de Corpus de l'any 1640; la versió actual és una adaptació de la primera. **(Proposta 2, pàg. 12)**
- ☒ Segurament, perquè tracten els mateixos fets. **(Proposta 3, pàg. 14)**

Durant la lectura

Proposta 4, pàg. 15

Personatges històrics	Personatges de ficció
Serrallonga	Joan Caraven
Felip IV	Pau Català
Francesc de Tamarit	Jacint Català i Isabel de can Català
Pau Claris	Angelina
Dalmau de Queralt, comte de Santa Coloma	Tonet
Comte duc d'Olivares	Clara i Isabel
Francesc de Segarra	Severia Arenós
Lorenzo Molas (company de Montredón)	Gepet
Cardenal Richelieu	Josefina
Francesc Joan Vergós	Otger Cataló (llegenda important)
Montredón (mestre de camp)	<i>Monsieur Espí</i>
	<i>Madame</i>
	Claude
	Valentí
	Magdalena
	Paulina
	Dolors
	Sr. Balcells
	Serafi
	Joan Sardans, marquès d'Olèrdola
	Lluís Viladriu, senyor de Tavernet

Després de la lectura**Posem ordre als fets****Proposta 7, pàg. 18**

- ☒ L'agutzil llegeix en veu alta l'ordre del virrei d'allotjar les tropes de Felip IV.
- ☒ L'Angelina i en Pau s'amaguen al bosc.
- ☒ Els soldats arriben al poble, maten la família d'en Pau i cremen la masia.
- ☒ En Pau marxa a Barcelona amb en Joan Caraven.
- ☒ En Pau Català troba un medalló.
- ☒ En Pau entra al servei de *Monsieur Espí*.
- ☒ En Pau salva la vida de *Monsieur Espí*, el qual comença a ensenyar-li l'art de l'es-pasa.
- ☒ En Pau Català informa Francesc de Segarra que *Monsieur Espí* està al servei del virrei.
- ☒ Un espia agafa la carta en la qual en Pau avisava Francesc de Segarra dels plans del virrei.
- ☒ En Pau allibera Francesc de Segarra, capturat per les tropes del virrei, amb l'ajut de la màgia.
- ☒ La *madame* sedueix en Pau i fa que li regali el medalló.
- ☒ En Pau Català es baralla amb *Monsieur Espí* i fuig.
- ☒ En Pau passa uns mesos fent de captaire.
- ☒ Alguns diputats de les Corts Catalanes són empresonats per ordre del virrei.
- ☒ En Pau Català s'amaga a casa de *Monsieur Espí*, protegit per la Dolors.
- ☒ Atacs de les tropes reials a Riudarenes i Santa Coloma.
- ☒ Els diputats són alliberats.
- ☒ Intent d'atemptat contra el president de la Generalitat, Pau Claris.
- ☒ En Pau recupera el penjoll.
- ☒ En Pau Català mata el virrei.

Identificació dels personatges**Proposta 8, pàg. 19 i 20**

- ☒ Ordre en què apareixen els personatges:
Monsieur Espí, Francesc de Segarra, Joan Caraven, Pau Català, Angelina, Josefina, Otger Cataló, *madame*, Dalmau de Queralt, comte de Santa Coloma i virrei, Pau Claris.

El tractament del temps**Proposta 9, pàg. 21**

- ☒ Uns dos anys.
- ☒ El narrador ens informa que els primers fets són de l'any 1638 i que la revolta dels segadors es produeix el 7 de juny del 1640.
- ☒ Contraposar la mort i l'amor.

Prova d'avaluació lectora**Proposta 11, pàg. 22**

- ✎ L'usatge *Princeps namque* obliga tot baró entre els setze i els seixanta anys a incorporar-se a l'exèrcit reial, si se'l reclama.
- ✎ Perquè tenen por del mal que puguin fer els soldats, als quals estan obligats a acollir a casa aquella nit. L'Angelina i en Pau es declaren el seu amor, mentre que la família d'en ✎ Pau és assassinada i la masia cremada.
- ✎ Perquè vol aprendre l'art de l'espasa i venjar la mort de la seva família.
- ✎ Joan Caraven.
- ✎ Un medalló. És platejat i penja d'una cinta blava. Hi ha gravat un cavaller amb una espasa i un escut amb un gos gànquil. Sembla que tingui llum pròpia.
- ✎ Perquè en Pau amenaça *Monsieur* Espí, que valora el seu coratge, es queda els seus diners i el fa anar de criat a casa seva. Després li ensenya l'art de l'espasa perquè li salva la vida.
- ✎ Que la casa està cremada i que el bruixot és Otger Cataló.
- ✎ Agafa la clau a *Monsieur* Espí, en fa un motlle amb suro i el manyà en treu una còpia.
- ✎ Per treure'n profit, li promet que serà comte o duc.
- ✎ Recupera el medalló després de matar *Monsieur* Espí. Després mata el virrei, té una visió màgica i marxa de Barcelona per continuar la lluita.

Diversitat · Reforç**Proposta 14, pàg. 28****Abans de la lectura**

- ✎ Resposta lliure.

Després de la lectura

- ✎ El medalló i les visions.
- ✎ De Montserrat, ja que està fet amb pedra del cor de la muntanya santa.
- ✎ Dóna força màgica als defensors de Catalunya i fa mal als traïdors. Permet veure el passat i el que passa en altres llocs.

Diversitat · Ampliació**Proposta 15, pàg. 29****Abans de la lectura**

- ✎ Segle XIX. Romanticisme.

Durant la lectura

- ✎ Alguns noms són simbòlics:

El protagonista es diu Pau i hauria estat pacífic si no li haguessin matat la família. El seu cognom, Català, vol ser representatiu del poble de Catalunya. També aquesta és la raó del nom Cataló.

☞ Altres noms que porten intenció són:

Caraven, que per la seva professió passa molt de temps de cara al vent, també potser pot indicar que pot girar la cara segons giri el vent, ja que sembla que és ell qui informa els lladres que en Pau porta diners.

Espí, que recorda la paraula «espia» o «espasa».

Després de la lectura

Proposta 15, pàg. 29

La història

«El comte duc d'Olivars
temps ha que li burxa l'orella
—Ara és hora, nostre rei,
ara és hora que fem guerra»

☞ Apareix a la novel·la que el vertader polític de l'època era el comte duc d'Olivares.

«Contra tots els catalans,
ja ho veieu quina n'han feta
cremaren viles i llocs
fins al lloc de Riu d'Arenes;

Ja n'han cremada una església,
que Santa Coloma es deia;
cremant calbes i casulles,
cremant calzes i patenes»

☞ A l'obra apareix l'atac a Riudarenes, Santa Coloma i altres poblacions catalanes per part de les tropes del rei.

«Al davant del seus parents
deshonraven les donzelles.
i mataven els seus pares
si de mal donaven queixa»

☞ Aquí apareix el risc que corrien les donzelles, per aquest motiu Angelina s'ha d'amagar. A la novel·la les tropes reials maten els pares del protagonista.

«Ja en daren part al virrei,
del mal que aquells soldats feien
—Llicència els he donat jo,
molta més se'n poden prendre.»

☞ Es fa evident la traïció del virrei.

L'opinió del lector**Proposta 11, pàg. 23**

Opinions de qui explica la història

- ✎ Resposta lliure.
- ✎ Resposta lliure.
- ✎ Resposta lliure.
- ✎ Pàgines 17, 22, 52, 70, 162 i 200.
- ✎ Per apropar-se al lector i, en ocasions, fer gràcia.
- ✎ Resposta lliure.

Interdisciplinarietat**Proposta 12, pàg. 25**

✎ Ciències socials

Es tracta de recapitular aspectes ja treballats i aprofundir-hi.

Les respostes són obertes.

Literatura comparada**Proposta 13, pàg. 27**

Les preguntes d'aquest apartat són de resposta lliure, però es poden tenir presents aquests suggeriments:

✎ L'autor s'inspira en el romanticisme literari d'Alexandre Dumas, principalment, en la seva trilogia d'*Els tres mosqueters*, pel fet que l'època que tracta és la mateixa. També hi podem trobar relació amb la saga d'*El Capitán Alatriste*, d'Arturo Pérez-Reverte.

✎ Es poden citar moltes novel·les històriques, alguna d'èxit editorial recent com *L'església del mar*. Dins de la literatura juvenil podem parlar de *La guerra oblidada*, de Joan Portell Rifà (Antaviana Jove, 52), que està ambientada a les guerres carlines; d'*El malefici de la reina d'Hongria*, de M. Aurèlia Capmany (Antaviana Nova, 68); dels dos volums d'Enric Larreula dedicats a Bernat Prats (Antaviana Nova, 97 i 101); etc.

Santi Baró

Nit de sang

Crèdits

Disseny i producció tècnica: EDUCARTIST, S.C.P.

